

BISDOM MAGAZINE

2018 | NOVEMBER

GAUDETE ET EXSULTATE

Iedereen is geroepen tot heiligheid

Zo bijzonder is een heiligverklaring

Niet nadoen, maar navolgen

Leven met God

Patroonheiligen van parochies

BEHOUD DOOR ONTWIKKELING

Nico de Bont is al ruim vijftig jaar specialist in klassieke restauratie, hedendaagse herbestemmingen en planmatig onderhoud van historisch erfgoed. Met liefde voor het vak en kennis van de nieuwste technieken werken onze medewerkers dagelijks aan een grote variëteit van historische gebouwen. Door continue ontwikkeling geven wij nieuw leven aan waardevol erfgoed. **MAAK DE TOEKOMST**

 nico de bont | TBI www.nicodebont.nl

PRIESTER OF DIAKEN WORDEN VANUIT JE BEROEP!

Priester- en diakenopleiding Bovendonk

Informatie over deze deeltijdopleiding:
T 0165 504277
E info@pdob.nl
I www.pdob.nl

Hofstraat 8 - 4741 AK Hoeven

Uw gift is welkom op IBAN
NL 93 ING B 002 5806 80
t.n.v. Stichting PDOB te Breda

Bisdom Breda

Dit magazine is een uitgave van het Bisdom Breda. Het verschijnt als kwartaalblad. Een individueel postabonnement is mogelijk tegen betaling van een bijdrage voor de verzend- en administratiekosten. Het blad is gratis.

Stuur voor een postabonnement voor 2019 een e-mail naar: magazine@bisdombreda.nl en maak ten minste € 12,50 over op IBAN NL79 RABO 0101 0517 78 t.n.v. Bisdom van Breda, o.v.v. postabonnement magazine, postbus 90.189, 4800 RN Breda. Of bel T 076 5223444. Nummers worden toegestuurd na ontvangst van uw betaling.

Redactie

Monique van Delft,
Hans de Jong,
Frank van der Linden,
Daphne van Roosendaal
(hoofdredacteur).

Adres redactie

E magazine@bisdombreda.nl
T 076 5223444
F 076 5216244
Postbus 90189
4800 RN Breda

Advertentieverkoop

Borgerpark Media
E info@borgerparkmedia.nl
T 0475 711 362
I www.borgerparkmedia.nl
Vlodropweg 62
Postbus 8027
6060 AA Posterholt

Vormgeving en druk
brainstorm en concept,
Breda

Issn nummer:
1874-0480

Foto voorzijde:
R. Mangold

+ Mgr. Jan Liesen
Bisschop van Breda

(Foto: R. Mangold)

IN DEZE UITGAVE

4 Iedereen is geroepen tot heiligheid	14 Waarom is zuster Marie-Adolphine heilig?
6 'Ik geloof dat God ons helpt'	15 Dit is de patroonheilige van het bisdom
7 'God wil dat we heilig worden'	16 Leven met God
8 Zo bijzonder is een heiligverklaring	18 Patroonheiligen van het parochies
10 Niet nadoen, maar navolgen	20 De weg van Sint Benedictus
12 Dit is de identiteitskaart van de christen	22 Parochie-evangelisatie, een weg naar heiligheid

De "lifestyle" van Jezus

Gaudete et exsultate, "verheugt u en juicht", is de titel van de apostolische exhortatie van Paus Franciscus over de roeping tot heiligheid in de hedendaagse wereld. Deze titel is ontleend aan de eerste grote redevoering van Jezus in het evangelie van Mattheüs, de zg. Bergrede (Mt 5, 12). Jezus presenteert zijn "lifestyle" aan mensen die zich bij Hem willen aansluiten.

Aan het einde van die redevoering is het volk buiten zichzelf van verbazing over zijn leer (Mt 7, 28). Het nieuwe is niet een bepaalde leer of theorie. Het nieuwe is de nieuwe leraar.

Het "nieuwe" van het Nieuwe Testament is Jezus zelf. Hij roept op om "naar zijn woorden te horen en ernaar te handelen" (Mt 7, 24). Hij roept op om met Hem mee te doen en zijn leven met Hem te verbinden. Het evangelie maakt die woorden tot een actuele oproep voor alle tijden en plaatsen en de pauselijke aansporing Gaudete et exsultate sluit daarbij aan.

In de Bergrede roept Jezus op om "zout der aarde" en "licht der wereld" te zijn en dat niet in een hoogmoedige zin, maar in een nederige zin, zoals de weg van Jezus zelf is.

Die weg is "verborgen voor wijzen en verstandigen, maar geopenbaard aan kleinen" (Mt 11, 25). De levenswijze van Jezus is niet die van de schriftgeleerden en farizeeën: dat is een vorm van braafheid, waarbij regels uiterlijk gevolgd worden en de mens zelf buiten schot blijft.

De levenswijze van Jezus draait om de mens zelf en om God; de "lifestyle" van Jezus richt mensen op voortreffelijkheid en integriteit kortom, op: heiligheid, en dat is iets waarin je kunt groeien door je erop toe te leggen, door met Hem mee te doen en dat betekent een echt omkeren.

Jezus zegt: "Leert van Mij: Ik ben zachtmoedig en nederig van hart; en u zult rust vinden voor uw zielen" (Mt 11, 29). Jezus is deemoedig; deemoed is afgeleid van "dien-moed", de moed om dienstbaar te zijn aan het geluk van anderen. Jezus gaat zijn weg tot het einde uit liefde. Dat is de kern van zich toeleggen op heiligheid: de liefde voor God en de naaste. Wie die weg gaat, komt als mens tot echte bloei en laat het beste uit zich naar boven komen.

Bestel

Gaudete et exsultate

Over de roeping tot heiligheid in de wereld van vandaag

Bestellen kan via het Bisdom Breda:
T 076 5223444 (ochtenden) en E bestel@rkk.nl.

Vermeld uw naam en volledige adresgegevens.
Prijs: € 15 (incl. verzendkosten, excl. behandelkosten).

geloof, hoop en liefde

Bekijk de video's op www.katholiekleven.nl en volg ons via Facebook en YouTube.

Inspiratie voor je dagelijkse leven: katholiekleven.nl is het videokanaal van de Nederlandse bisschoppen met films, foto's, inspirerende teksten.

 katholiek leven.nl geloof, hoop en liefde in de katholieke kerk

IEDEREEN IS GEROEPEN TOT HEILIGHEID

(Foto: R. Mangold)

In april 2018 verscheen de tekst van paus Franciscus 'Gaudete et exsultate: Over de roeping tot heiligheid in de hedendaagse wereld'. In dit document van 177 paragrafen benadrukt de paus dat God wil "dat wij heilig zijn" en ons niet "tevreden stellen met een middelmatig, verwaterd, onsamenhangend bestaan" (1). Wat is die heiligheid, waarover de paus in deze tekst schrijft?

In het oog springen natuurlijk de heiligen die we kennen uit de geschiedenis van de Kerk en de kerkgebouwen. De paus zegt over hen: "Bij zalig- en heiligverklaringsprocessen neemt men de tekenen van heldhaftigheid in de beoefening van de deugden in aanmerking, de opoffering van het leven in het martelaarschap en ook de gevallen waarin het eigen leven is gegeven voor anderen, tot de dood toe" (5).

Bij dat laatste, mensen die hun leven hebben gegeven voor anderen, preciseert de paus: "Deze gave drukt een voorbeeldige navolging van Christus uit" (5).

Het gaat over jou

Heiligheid als een navolging van Christus is niet alleen voor deze historische mensen, maar voor iedereen. Het was een belangrijke reden voor de paus om deze tekst te schrijven: "Waar ik met deze exhortatie aan zou willen herinneren, is vooral de oproep tot heiligheid die de Heer tot ieder van ons richt, de oproep die Hij ook tot jou richt: 'Weest heilig, omdat Ik heilig ben' (Lev. 11, 44; 1 Petr. 1, 16)" (10).

De paus citeert het Tweede Vaticaans Concilie (1962-1965): "alle gelovigen [zijn] door de Heer geroepen tot een heiligheid, waarvan de volmaaktheid die van de Vader zelf is" (Lumen gentium, 11). En daarom zegt hij: "Ik zie de heiligheid graag in het geduldige volk van God: in de ouders die met zoveel liefde hun kinderen grootbrengen, in de mannen en vrouwen die werken om brood naar huis te brengen, in de zieken, in de oudere religieuzen die blijven glimlachen. [...] Dat is zo vaak de heiligheid 'in de eigen omgeving', van hen die dicht bij ons leven en een weerspiegeling zijn van de

aanwezigheid van God" (7).

Heiligheid is dus een weerspiegeling van de aanwezigheid van God. God laten zien in je leven. Daar gaat het om. De paus werkt dit heel praktisch uit in een 'identiteitskaart' voor christenen (zie p. 12-13), als een soort checklist voor je dagelijkse leven.

Het wezenlijke zoeken

'Gaudete et exsultate' gaat over de roeping tot heiligheid anno nu. De paus staat vrij uitgebreid stil bij wat hij noemt "twee subtiele vijanden van heiligheid" uit de eerste christelijke eeuwen, die ook nu actueel zijn. Enerzijds is dat een te veel vertrouwen op de kennis die je kunt vergaren (37). Anderzijds is dat een te veel vertrouwen op je eigen persoonlijke krachtsinspanning (48).

Paus Franciscus benadrukt dat we het wezenlijke moeten zoeken: "In het middelpunt staat de liefde. De heilige Paulus zegt dat wat werkelijk telt, 'geloof zich uitend in liefde' is (Gal. 5, 6). Wij zijn geroepen om nauwkeurig zorg te dragen voor de liefde" (60).

De trouw van de liefde

In de Kerk kun je alles vinden wat je nodig hebt om naar de heiligheid toe te groeien, zoals het Woord, de sacramenten, het getuigenis van heiligen (15). De paus wijst erop dat we leven in een snelle, vluchtige en agressieve wereld. Daarom is het belangrijk standvastig gericht te blijven op God, die ons liefheeft en steunt. Op grond van die innerlijke sterkte kunnen we een getuigenis van heiligheid geven van geduld en standvastigheid in het goede. "Het is de trouw van de liefde, omdat wie steunt op God (pistis), ook trouw kan zijn ten overstaan van de broeders en de zusters (pistós); hij laat hen op moeilijke ogenblikken niet in de steek; hij laat zich niet meeslepen door angst en blijft naast de ander staan, ook wanneer dit hem geen onmiddellijke voldoening verschaft" (112). De innerlijke vastberadenheid is een werk van de genade. Hij voorkomt dat we ons laten meeslepen door het geweld dat het maatschappelijk leven binnendringt, omdat de genade ijdelheid tempert en zachtmoedigheid van hart mogelijk maakt (116).

Onderscheiding

Je standvastig richten op God is een uitdaging. Er zijn immers "geweldige mogelijkheden om te handelen en afleiding te zoeken en de wereld presenteert die als waren ze alle waardevol en goed" (167). Daarom is een houding van onderscheiding noodzakelijk: "Zonder de wijsheid van de onderscheiding kunnen wij gemakkelijk omgevormd worden in marionetten, die ten prooi vallen aan de trends van het moment" (167). Terwijl een andere omvorming nodig is.

Onderscheiding dient de heiligheid, omdat het je helpt om de Heer beter te volgen. Daarbij komt opnieuw het aspect van zelfgave aan bod: "Men beoefent geen onderscheiding om te ontdekken wat wij nog uit dit leven kunnen halen, maar om te herkennen hoe wij de zending beter kunnen vervullen die ons in het doopsel is toevertrouwd, en dit houdt in dat we bereid zijn tot zelfverloochening, zelfs tot het opofferen van alles" (174).

"Het is niet voldoende dat alles goed gaat, dat alles rustig is"

Ga het avontuur aan

In de eerste paragraaf riep de paus op om je niet tevreden te stellen met een middelmatig en onsamenhangend bestaan. Ook aan het eind klinkt een aansporing om het avontuur aan te gaan: "Alleen wie bereid is te luisteren, heeft de vrijheid om af te zien van zijn eigen gedeeltelijke en ontoereikende standpunt, de eigen gewoonten, de eigen schema's. Zo is hij werkelijk bereid een oproep te aanvaarden die zijn zekerheden doorbreekt, maar hem tot een beter leven brengt, omdat het niet voldoende is dat alles goed gaat, dat alles rustig is."

Daphne van Rosendaal

Bestel 'Gaudete et exsultate' via het Bisdom Breda: 076 - 522 34 44 (ochtenden) of bestel@rkk.nl. De uitgave kost € 15 (incl. verzendkosten, excl. behandelkosten).

INTERVIEW ESTHER BAETEN-WULLEMS

'IK GELOOF DAT GOD ONS HELPT'

(Foto: Wilmar Wullems)

"Het criterium om ons leven te beoordelen is vóór alles datgene wat wij voor anderen hebben gedaan. Het gebed is kostbaar, als het een dagelijkse gave van liefde voedt. Onze eredienst is welgevallig aan God, wanneer wij daarbij de voornemens hebben edelmoedig te leven en wanneer wij Gods gave die wij daarin ontvangen, zichtbaar laten worden in de toewijding aan onze broeders en zusters" (Gaudete et exultate, 104).

Esther Baeten-Wullems is 39 jaar en nam deel aan de module 'Inleiding Gebed' uit de Geloofscursus van het Sint Franciscuscentrum. Zie ook p. 16-17.

Wat leerde jij van de Geloofscursus 'Inleiding gebed'?

Bij deze Geloofscursus van het Sint Franciscuscentrum leerden we verschillende gebedsvormen, zoals het gebed in de vroege Kerk en nu, de gebeden die horen bij het sacrament van de eucharistie en het sacrament van boete en verzoening. We leerden vanuit het evangelie wat en hoe Jezus tot de Vader bad, want Hij heeft het ons voorgeleefd. Aan het einde van de cursusavond baden we in de kerk het getijdengebed, alternerend, met het juiste tempo, rustig en op de ademhaling. Het is een mooie Geloofscursus. Ik wil hem iedereen van harte aanbevelen.

Ben je door de cursus anders gaan bidden?

Om eerlijk te zeggen eigenlijk niet. In onze familie zijn we gewend om te bidden, ik ben zo opgegroeid. Mijn moeder begeleidde in de kerk al vele jaren het rozenkransgebed en tijdens een periode van ziekte hebben velen voor mij gebeden. Vanaf dat moment ben ik Onze-Lieve-Heer en Maria beter gaan leren kennen en ben meer van Hen gaan houden. Uit dankbaarheid en om nauw met God en Maria verbonden te blijven, heb ik een vaste structuur van dagelijks gebed in mijn leven gebracht. Het is heel eenvoudig, de week begin ik met

de heilige Mis en de dag begin ik met het evangelie, een rozenhoedje en vraag aan Jezus de geestelijke communie. Ik kan dit niet meer missen.

Wat is bidden voor jou?

Bidden is voor mij vooral thuiskomen bij de Drieëne God en bij Maria, ik ervaar het als een liefdevolle ontmoeting. Ik zie het gebed als een gave, een middel om dicht met Hen verbonden te zijn. Het persoonlijk gebed geeft mij innerlijke rust, ik voel mij geborgen, beschermd en ik mag kracht en inzicht ontvangen om de dag weer opnieuw te beginnen. Ik vraag aan God of Hij de mensen die ik in mijn hart draag vandaag weer wil helpen en dat Hij vrede brengt aan ons allemaal, aan zijn Kerk en aan de hele wereld. Het gezamenlijk gebed vind ik bijzonder krachtig en fijn, zo kunnen we alle goeds aan de Vader vragen in Jezus' naam. Dit jaar bidden wij in ons bisdom, alsook de Zeeuws-Vlaamse parochies, samen met vele katholieken in Nederland en in de hele wereld de rozenkrans tot intentie van de vrede, zoals de Nederlandse bisschoppen ons dit vragen en voor alle "jongeren, geloof en onderscheiding van roeping", naar het thema van de bisschoppensynode.

De paus schrijft vrij uitgebreid over bidden in zijn tekst over de roeping tot heiligheid. Waarom denk je dat bidden te maken heeft met heiligheid?

God sprak al tot Mozes: "Wees heilig, want Ik ben heilig". In de cursus leerden we dat heiligheid, heelheid, volmaaktheid betekent. Om volmaakt te worden, zullen we eerst God moeten leren kennen. Afgelopen jaren heb ik geleerd dat God een en al liefde is. Het doet Hem pijn als wij andere wegen gaan. We moeten met Hem verbonden blijven in gebed, met de hulp van de eucharistie, het sacrament van boete en verzoening en goed doen voor de ander.

Zo worden wij stapje voor stapje meer volmaakt, een beetje heiliger. Ik geloof dat God ons helpt, Hij wil niets liever. En zo mogen we elke keer opnieuw beginnen en een beroep doen op zijn barmhartigheid.

Welke tekst uit Gaudete et exultate over gebed spreekt je het meest aan?

Als ik moet kiezen, dan kies ik voor passage nr. 104. Denk aan de twee geboden: God liefhebben en je naaste als jezelf. Aan het einde van ons aardse leven zal Jezus tegen ons zeggen: "Alles wat je voor een ander hebt gedaan, heb je voor

Mij gedaan!" Wij hebben allemaal talenten gekregen en om te kunnen zien wat je hiermee kan doen, hebben we het gebed nodig. Het gebed voedt je niet alleen met Gods

liefde, het geeft je ook inzicht en op zondag, nodigt God ons uit om zijn feestmaal te vieren. God in ons en met zijn zegen de week beginnen om zo goede werken te kunnen doen,

opdat ze zichtbaar mogen zijn in de toewijding aan de Ander.

Daphne van Rosendaal

"God wil dat we heilig worden en ons niet tevreden stellen met een verwaterd en onsamenhangend bestaan. Veel mensen denken dat heiligheid onbereikbaar is. Je leest dat ook in het jongerendocument van de presynode voor de bisschoppensynode. De jongeren zeiden: de idealen van de Kerk zijn veel te hoog, we kunnen daar nooit aan voldoen. De paus vertelt echter hoe je heiligheid kunt laten zien in je dagelijkse leven, door

alles te doen uit liefde voor God en voor de mensen. Heiligheid is dag na dag geduldig met God de weg gaan die Hij voor jou bedoeld heeft. Het beste uit jezelf naar boven laten komen. Niet een ander imiteren, maar zien wat God voor jou weggelegd heeft."

"Als Jezus zegt 'Verheugt u en juicht' (de titel van de exhortatie), staat dat in een context van vervolging en vernedering. De navolging van Christus vraagt radicaliteit, om je leven geheel te geven. De paus legt dat uit in de zaligsprekingen. Die lijken misschien poëtisch, maar ze gaan zeer tegen de stroom in van wat wij gewoon vinden. Gelukkig als je je laat doorboren door het verdriet van de wereld en als je hart huilt. Dat vraagt nogal wat. De wereld kijkt vaak weg van verdriet en pijn. Weten te huilen met de ander, is heiligheid. We hoeven niet bang te zijn deze weg te gaan, God is met ons en als gemeenschap kun je het aan.

Het is voor jongeren heel belangrijk om samen te komen, om het leven te delen."

"De exhortatie is echt wel een weerbarstige tekst om met jongeren (en ouderen) doorheen te lopen. Naast mooie en goed verteerbare passages worden we ook opgeroepen om méér te doen dan het gewone en om te strijden tegen de duivel. Strijd is mooi! Het stelt ons in staat iedere dag te vieren dat de Heer in ons leven overwint. Maak tijd voor God. Luister naar Hem. Beleef de zaligsprekingen in je eigen leven. De paus geeft praktische tips, hij roept ons tot een eigen 'lifestyle' van volharding, geduld, zachtmoedigheid, vreugde, zin voor humor, durf, vurigheid, gemeenschap en voortdurend gebed."

Kapelaan Jochem van Velthoven is aangesteld in de parochies in Zeeuws-Vlaanderen. Daarnaast heeft hij een taak in het diocesane jongerenwerk.

INTERVIEW

ZO BIJZONDER IS EEN HEILIGVERKLARING

Vicaris-pastoor Paul Verbeek was op 14 oktober in Rome bij de heiligverklaring van paus Paulus VI en mgr. Oscar Romero.

Hoe bijzonder is het om een heiligverklaring mee te maken?

Telkens is dat weer heel bijzonder. Ik was bij de heiligverklaring van pater Damiaan in 2009 en in 2014 bij de heiligverklaring van paus Johannes Paulus II en paus Johannes XXIII. Bij paus Johannes Paulus II was ik ook bij zijn zaligverklaring in 2011. Overal waren mensen verzameld. Alle pleinen waren vol. Ook bij de heiligverklaring waren er op de vooravond al duizenden mensen op straat, die daar overnachtten. De pizza's werden over de hoofden heen doorgegeven.

Als een persoon die je raakt zalig of heilig wordt verklaard is dat heel bijzonder. Dat geeft een innerlijke blijheid. Je kunt je verbonden voelen met een heilige. Het is het gevoel één familie te zijn. Over de dood heen. Toen zuster Marie-Adolphine in 2000 heilig werd verklaard was ik in Assisi bij een expositie rond haar en haar medezusters martelaressen. Dat voelde heel sterk als één van ons. Tegelijkertijd besepte ik dat ze onderdeel van de Wereldkerk was en voortaan haar verhaal en dat van haar medezusters in de hele wereld doorverteld zou worden in allerlei talen. Dat is de 'bonus' die alle heiligen krijgen door hun heiligverklaring. Daardoor kunnen ze tochtgenoot worden van steeds weer nieuwe mensen.

Wat is bijzonder aan paus Paulus VI? Ik ken hem als de paus van mijn jeugd, die ik op tv zag met Kerstmis en Pasen. Hij stierf in de grote vakantie en ik heb alle krantenartikelen van zijn overlijden, de pauskeuze van Johannes Paulus I en Johannes Paulus II nauwgezet bijgehouden. Ik heb ze nog in

plakboeken. Van Paulus VI is onder meer de sociale encycliek *Populorum progressio*. Bij zijn aantreden stond hij voor de enorme taak om het Tweede Vaticaans Concilie (1962-1965) op een goede manier af te ronden. En hij is natuurlijk de paus die is gaan reizen. Hij was de eerste paus die de vijf continenten bezocht en daar de mensen ontmoette.

Wat is bijzonder aan mgr. Oscar Romero? Hij was mijn reden om naar deze heiligverklaring op 14 oktober te gaan. Mgr. Romero werd op 24 maart 1980 vermoord tijdens het vieren van de eucharistie. Onvoorstelbaar. Kort daarvoor had hij een eredoctoraat aan de KU Leuven gekregen, waarbij hij zei dat ze hem wel konden doden, maar niet de stem die roept om gerechtigheid voor het volk. Zijn uitvaart kon niet rustig plaatsvinden vanwege schietpartijen. De vertegenwoordigers van het Vaticaan moesten zich in veiligheid brengen. Als bisschop was Mgr. Romero bij zijn aantreden eerst een voorzichtig man. Dat bleef hij ook toen zijn priesters die in de sloppenwijken werkten hem de ogen probeerden te openen. Tot in 1977 priester Rutilo Grande SJ werd vermoord en als grof vuil aan de kant van de weg werd achtergelaten. Mgr. Romero kondigde nationale rouw af en opende daardoor de ogen van de wereld op wat er in San Salvador aan de hand was.

Wat wordt nu anders na hun heiligverklaring? Een heiligverklaring is een bekroning en een niet te vatten erkenning van hoe bijzondere voorsprekers zij kunnen zijn voor ons bij God. Hun leven is een voorbeeld voor ons. De heiligen zijn als mozaïeksteentjes, die samen het licht van God op laten lichten. Samen tonen ze een deel van het lichaam van Christus. Ik vind het belangrijk om de plaatsen te be-

zoeken die met de heiligen verbonden zijn. Daar krijg ik een bepaalde rust. In Leuven bid ik bijvoorbeeld bij het graf van pater Damiaan. In Assisi en omgeving ervaar ik dat sterk vanwege de heilige Franciscus. En als ik in Rome ben moet ik bij het graf van Johannes Paulus II en Johannes XXIII gebeden hebben. Beide pausen zijn ook een paar keer in Assisi geweest. Het zijn een soort vrienden van vrienden. De heiligen die mij wat zeggen hebben ook wat met elkaar op.

Is er voor jou verschil tussen hele oude heiligen en meer recente heiligen?

Vanaf het moment dat ik op de basisschool mijn eerste boekje over Franciscus las, werd hij mijn tochtgenoot. Dat is een andere beleving dan bewust het overlijden van iemand meemaken en later een heiligverklaring. Maar als het gaat om de verbondenheid is er geen verschil.

Een heilige hoeft niet perfect te zijn, zegt de paus in *Gaudete et exsultate* (22). Ik ben het daar helemaal mee eens. Als iemand sterft kun je zeggen: hij verhuist naar het hart van degenen die achter blijven en die van hem blijven houden. Degene die sterft gaat naar God geloof ik ook. Niet alles in het leven van de persoon van wie je houdt en die bij God is, was volmaakt. Het gaat om de liefde van waaruit iemand heeft geleefd. De liefde die van God afkomstig is en die alles overwint. In de jonge Kerk waren de brieven van de apostel Paulus gericht aan "de heiligen". Die mensen waren lang niet allemaal perfect. Het is de liefde die zorgt dat je gekoesterd blijft door degenen die achter blijven. Dat je verhuist naar hun hart. Een heiligverklaring zou je kunnen zeggen, is een verhuizing naar het hart van de Kerk. En dat is iets om blij van te worden.

Daphne van Rosendaal

NIET NADOEN, MAAR NAVOLGEN

De roeping van de heilige Aloysius Gonzaga (Guercino, ca. 1650).

(Foto: R. Mangold)

In 1964 werd voor het eerst de algemene roeping tot heiligheid in de Kerk behandeld door een concilie. U vindt het besproken in de dogmatische constitutie *Lumen Gentium*, in het vijfde hoofdstuk. De heiligen daarentegen komen pas ter sprake in het zevende hoofdstuk. Waarom?

Omdat zij deel uitmaken van de hemelse Kerk, waar wij nog naar onderweg zijn, maar ook omdat hun heiligheid anders is dan de heiligheid waartoe wij allen geroepen zijn. Zij zijn "vollediger naar het beeld van Christus omgevormd", aldus het concilie (nr. 50). Dat 'meer' karakteriseert de heiligen zozeer, dat er eigenlijk twee woorden zouden moeten zijn om hun heiligheid en de onze uit te drukken. Zou 'heelheid' niet een beter woord zijn voor ons, kleine zielen, zoals we ook spreken van 'heelheid van de schepping'? Jezelf worden zoals God je bedoeld heeft, en niet een tweede moeder Teresa of een andere sint Franciscus.

De apostolische exhortatie *Gaudete et exultate* is net zo baanbrekend als *Lumen Gentium*: hier spreekt een paus voor het eerst met gezag over onze christelijke roeping. Franciscus pretendeert geen theoloog te zijn. Hij excuseert zich onmiddellijk dat men geen verhandeling over heiligheid moet verwachten, "met veel definities en distincties die dit belangrijke thema zouden kunnen verrijken" (nr. 2). En toch ligt juist daar de betekenis van de exhortatie. Het onderscheid dat het concilie maakte tussen de heiligheid van allen en de heiligheid van enkelen is te vaak vervaagd in goedbedoelde maar ondoordachte preekstoelretoriek. Godfried Bomans heeft er geestig over geschreven. De heilige Aloysius Gonzaga, patroonheilige van de christelijke jeugd, had hem als jongen nooit kunnen boeien. "Wij hadden over hem een ontmoedigend werkje van pater Moritz Meschler SJ. Dit was zo kuis geschreven, dat er aan navolging niet te denken viel." Het probleem

was echter niet de kuisheid van de heilige, maar de overtuiging van de schrijver dat pubers Aloysius moesten nadoen. Uitgerekend Aloysius, van wie het liturgisch gebed zo goed de theologie van de heiligheid samenvat: "God, gever van hemels gaven, die in de heilige Aloysius een bewonderenswaardige onschuld van leven hebt doen samengaan met boetvaardigheid, geef ... dat wij die hem niet zijn gevolgd in zijn onschuld, hem navolgen in zijn boetvaardigheid". De kuisheid van sint Aloysius was een hemelse gave; zijn versterving was eerder een kwestie van wilskracht. In het tweede kunnen we hem navolgen, maar voor het eerste zijn we volkomen afhankelijk van God.

Voor elke mens heeft God van alle eeuwigheid een plan dat "uniek en onherhaalbaar" is, zegt Franciscus (nr. 13). In de mate waarin een christen leeft volgens dat plan, zal hij of zij heilig worden, vruchtbaar voor

de wereld. Niemand leeft immers voor zichzelf alleen, en het minst van al de heiligen die wij vereren. "Iedere heilige is een zending," aldus de paus (nr. 19), "een boodschap die de heilige Geest neemt uit de rijkdom van Jezus Christus en aan zijn volk schenkt" (nr. 21). Hun leven als zending en boodschap is bedoeld voor een veel grotere groep dan hun naasten en voor een veel langere tijd dan hun jaren op aarde. De grootste heiligen - een Augustinus, een Thérèse van Lisieux - blijven fascineren, ook jaren en eeuwen na hun zalige dood. Zo'n zending in de Kerk is slechts voor zeer weinigen weggelegd. Wie graag de levens van de heiligen leest en zich laat inspireren door hun geschriften, zal de ontmoediging van Bomans herkennen. "Hoe kan ik daar ooit aan tippen?" De bevrijdende boodschap van paus Franciscus is dat het niet hoeft. Hij erkent de heldhaftige deugden en het martelaarschap van de heiligen en noemt ze bewonder-

enswaardig, zonder ons op te roepen om hetzelfde te doen (nr. 5). Hij laat zijn blik gaan over het hele volk van God en zegt dan: "Ik zie de heiligheid graag in het geduldige volk van God", in christenen die vasthoudend en blijmoedig streven naar het goede in hun eigen omgeving. Franciscus wil misschien geen definities geven, maar hij heeft de theologie van de heiligheid verrijkt met het begrip 'de middenklasse van de heiligheid' (nr. 7). Wie volhardt, wie telkens weer opstaat, wie God voor ogen blijft houden en niet de moed verliest, kan zo'n midden-klasser worden, een 'hele mens', om even niet dat meerdubbele woord 'heilige' te gebruiken. Mocht u de paus verdenken van nieuwerwetse ideeën, weet dan dat een ander concilie, dat van Florence in 1439, plechtig heeft verklaard dat de heerlijkheid van de heiligen verschillend van graad is al naar gelang hun verdiensten. Augustinus, Aloysius, moeder Teresa: ze zijn van een ander klasse.

'Niet nadoen, maar navolgen', is het devies. In *Lumen Gentium* wordt navolging op de vierde en laatste plaats gezet wat betreft de verering van de heiligen, een bescheiden maar daarom niet minder wezenlijk element. "Er zijn getuigenissen die nuttig zijn om ons te stimuleren en te motiveren," verklaart paus Franciscus, "maar niet opdat wij die trachten te imiteren, want dat zou ons zelfs kunnen verwijderen van de enige en specifieke weg die de Heer voor ons voorzien heeft" (nr. 11). Nee, laten de heiligen ons enthousiast maken en bemoedigen om ons geheel aan God te geven, want alleen wie zich zo geeft, kan 'heel' of heilig worden.

Marc Lindeijer SJ

Marc Lindeijer SJ is onderzoeker bij de Bollandisten in Brussel. Dit instituut houdt zich bezig met het bestuderen en beschrijven van heiligenlevens.

DIT IS DE IDENTITEITSKAART VAN DE CHRISTEN

Paus Franciscus: "Jezus heeft in al zijn eenvoud uitgelegd wat heilig zijn is en Hij heeft dat gedaan, toen Hij ons de zaligspreekingen heeft nagelaten (vgl. Mat. 5, 3-12; Luc. 6, 20-23). Het is als het ware de identiteitskaart van de christen. Het woord 'gelukkig' of 'zalig' wordt synoniem van 'heilig', omdat het uitdrukt dat de persoon die trouw is aan God en zijn woord beleeft, in de gave van zichzelf de ware gelukzaligheid bereikt" (63-64).

(Foto: R. Mangold)

Arm zijn in het hart, dat is heiligheid

Rijkdommen garanderen je niets. Integendeel, wanneer het hart zich rijk voelt, is het zo zelfvoldaan dat het geen ruimte heeft voor het Woord van God, voor het liefhebben van de broeders en zusters, noch om te genieten van de belangrijkste dingen van het leven (68). Lucas heeft het niet over een armoede "van geest", maar enkel over "arm" zijn (vgl. Luc. 6, 20) en zo nodigt hij ons ook uit tot een sober en eenvoudig bestaan. Op deze wijze roept hij ons op het leven van de meest behoeftigen te delen, het leven dat de apostelen hebben geleid, en ons uiteindelijk gelijkvormig te worden aan Jezus, die "arm is geworden, terwijl Hij rijk was" (2 Kor. 8, 9) (70).

Reageren met nederige zachtmoedigheid, dat is heiligheid

De zachtmoedigheid is een andere uitdrukking voor de innerlijke armoede van wie zijn eigen vertrouwen alleen in God stelt. In de Bijbel wordt immers vaak hetzelfde woord *anawim* gebruikt om te verwijzen naar de armen en de zachtmoedigen. De zachtmoedigen "zullen de aarde erven", oftewel zij zullen in hun leven de beloften van God vervuld zien.

Tegelijkertijd vertrouwt de Heer op hen: "Mijn ogen rusten op die mens die deemoedig is en gebroken van hart, en die beeft voor mijn woord" (Jes. 66, 2) (74).

Weten te huilen met de ander, dat is heiligheid

De persoon die zich laat doorboren door het verdriet en in zijn hart huilt, is in staat de diepten van het leven te bereiken en werkelijk gelukkig te zijn. Die persoon wordt getroost, maar met de troost van Jezus en niet met die van de wereld. Zo kan men de moed hebben het lijden van de ander te delen en houdt hij op te vluchten voor verdrietige omstandigheden. Op deze wijze ontdekt hij dat het leven zin heeft, wanneer men een ander te hulp komt in zijn verdriet, wanneer men de angst van een ander begrijpt, wanneer men de ander troost schenkt (76).

Hongerig en dorstig de gerechtigheid zoeken, dat is heiligheid

Sommigen zien ervan af om te strijden voor de ware gerechtigheid en kiezen er voor de wagen van de winnaar te bestijgen. Dat heeft niets te maken met de honger en dorst naar gerechtigheid die door Jezus worden verheerlijkt (78). Deze gerechtigheid begint zich te verwezenlijken in het leven van ieder, wanneer men in eigen beslissingen rechtvaardig is, en komt vervolgens tot uitdrukking in het zoeken naar de gerechtigheid voor de armen en de zwakken. "Betracht rechtvaardigheid, helpt de verdrukten, verschaft recht aan de wezen, verdedigt de weduwen" (Jes. 1, 17) (79).

Kijken en handelen met barmhartigheid, dat is heiligheid

Geven en vergeven is proberen in ons leven een kleine weerspiegeling te laten zien van de volmaaktheid van God, die in overvloed geeft en vergeeft. Daarom vinden wij in het evangelie van Lucas niet "weest volmaakt" (Mat. 5, 48), maar "weest barmhartig zoals uw Vader barmhartig is. Oordeelt niet, dan zult ge niet geoordeeld worden; veroordeelt niet en je zal niet veroordeeld worden; vergeeft en je zal vergeven worden; geeft, en je zal gegeven worden" (Mat. 6, 36-38). En hierna voegt Lucas iets toe dat wij niet zouden moeten veronachtzamen: "De maat die gij gebruikt, zal men ook voor u gebruiken" (Luc. 6, 38). De maat die wij gebruiken om te begrijpen en te vergeven, zal op ons toegepast worden om ons te vergeven. De maat die wij toepassen om te geven, zal op ons toegepast worden in de hemel om ons te belonen (81).

Een hart vrij houden van alles wat de liefde bezoedelt, dat is heiligheid

Een hart dat weet lief te hebben, laat in het eigen leven niets binnenkomen dat die liefde bedreigt, dat haar verzwakt of in gevaar brengt. In de Bijbel staat het hart voor onze ware bedoelingen, voor dat wat wij werkelijk zoeken en verlangen, boven wat wij laten zien: "Een mens kijkt naar het uiterlijk, maar de Heer naar het hart" (1 Sam. 16, 7) (83).

Vrede stichten rondom ons, dat is heiligheid

Het Woord van God spoort iedere gelovige aan samen met de anderen de vrede te zoeken (vgl. 2 Tim. 2, 22) [...] En als wij in sommige gevallen in onze gemeenschap twijfels hebben over wat er gedaan moet worden, "streven wij naar dat wat de vrede bevordert" (Rom. 14, 9), omdat de eenheid boven het conflict gaat (88).

Iedere dag de weg van het evangelie aanvaarden, ook al levert dat problemen op, dat is heiligheid

Het kruis, vooral de afmatting en het lijden dat wij verdragen om het gebod van de liefde en de weg van de gerechtigheid te beleven, is een bron van rijping en heiliging (92).

Alle teksten uit:
Paus Franciscus
'Gaudete et exultate'

(Foto: R. Mangold)

WAAROM IS ZUSTER MARIE-ADOLPHINE HEILIG?

Op 4 oktober kreeg bisschop Liesen van vicaris Paul Verbeek het eerste beeldje van de heilige zuster Marie-Adolphine. Het was een verjaardagscadeau van de staf van het bisdom. Marie-Adolphine is de enige heilige die uit het Bisdom Breda afkomstig is. Paus Johannes Paulus II verklaarde haar in 2000 heilig. Vicaris Paul Verbeek nam het initiatief tot het vervaardigen van het beeld, dat gemaakt is door de kunstenaar Ellen Tolboom. "Het is belangrijk dat de heilige van ons bisdom een beeldje heeft dat mensen een plaats in hun huis kunnen geven," legt hij uit.

Zuster Marie-Adolphine was eigenlijk een doodnormale vrouw. Ze werd als Kaatje Dierckx op 3 maart 1866 geboren in het West-Brabantse dorpje Ossendrecht. Ze groeide op in een samengesteld gezin. Haar moeder, die in 1871 overleed, had uit een vorig huwelijk ook vier kinderen. Ze ging op school bij de franciscanessen van Oudenbosch en werkte als fabrieksmeisje. Later werd ze, zoals zoveel meisjes uit de Zuidwesthoek van Brabant, dienstmeisje in Antwerpen. Daar ontdekte ze haar kloosterroeping en trad in bij de congregatie van de franciscanessen van Maria.

Ze verlangde ernaar om naar de missie te gaan en als martelares te sterven. Ze had graag de naam van de Schiedamse heilige Lidwina gekozen, maar ze kreeg de naam Marie-Adolphine. Op 4 september 1895 legde zij haar tijdelijke en op 17 november 1898 haar eeuwige gelofte

af. Kort daarna, in 1899, vertrok zij met zes medezusters naar China, naar de missiepost Tai Yuen Fu.

Zr. Marie-Adolphine en haar medezusters werkten daar onder moeilijke omstandigheden in een weeshuis. In China was er een toenemende vijandigheid tegenover westerlingen. Dit kwam tot uiting in de Bokseropstand. Tijdens de deze opstand, op 9 juli 1900, om vier uur in de middag, werden de zeven franciscanessen samen met twee bisschoppen, twee paters en een broeder vermoord. Volgens sommige getuigen zijn zij biddend gestorven. Hun harten werden uit het lichaam gerukt en hun hoofden op spiesen tentoongesteld.

Marie-Adolphine en haar gezellen zijn niet als heiligen geboren. Marie-Adolphine was een normale vrouw die op haar tijd hield van een geintje. In het klooster deed ze haar gewone werk op buitengewone wijze. Ze gaf gehoor aan haar roeping en is hieraan trouw gebleven ook toen ze wist dat ze ging sterven. Ze gaf haar leven voor Christus. Ze legde deze weg niet alleen af. Paus Franciscus schrijft hierover in zijn apostolische exhortatie Gaudete et exultate:

"Heiliging is een gemeenschappelijke weg, die men twee aan twee moet afleggen. Dat weerspiegelen enkele heilige gemeenschappen. Bij verschillende gelegenheden heeft de Kerk hele gemeenschappen heilig verklaard die het evangelie heldhaftig hebben beleefd of die aan God het leven van al hun leden hebben aangeboden. [...] Denken wij ook aan het recente getuigenis van de trappisten van Tibhirine (Algerije), die zich samen op de marteldood hebben voorbereid" (141).

In 1926 opende paus Pius XI het proces der zaligverklaring van de martelaren van China. Op 24 september 1946 sprak zijn opvolger paus Pius XII de zaligverklaring uit. In Ossendrecht ontstond een levendige verering van deze zalige. De Stichting Marie-Adolphine zet zich in voor de bekendmaking van haar naam, leven en boodschap. Haar geboortehuis werd omgebouwd tot een kapel en elk jaar vindt op een zondagochtend nabij 8 juli een bidtocht plaats. In de zomer van 2018 organiseerde de stichting een druk bezocht open-luchtspeel in de tuin van de Ossen-drechtse pastorie.

Hans de Jong

Het beeldje is in de winkel van het Bisdom Breda te koop, in de winkel van de basiliek van Oudenbosch en bij de pastorie Bergen op Zoom. Het kost € 60. De beeldjes gaan vergezeld van een genummerd certificaat.

DIT IS DE PATROONHEILIGE VAN HET BISDOM

In het wapen van het Bisdom Breda staat een Maria-afbeelding tussen de drie Andreas-kruisjes van de Baronie van Breda (baronie = een middeleeuwse bestuurlijke eenheid, vergelijkbaar met een gewest). Maria heeft een maan onder haar voeten. In de uitvoering van de afbeelding hierboven (een glas-in-lood-raam op Bovendonk) wordt verwezen naar het mysterie van de ten hemelopneming van Maria.

Maria Ten Hemelopneming is de patroon van het Bisdom Breda. Op de kerkelijke kalender wordt dit op 15 augustus gevierd. Elk bisdom heeft een patroonheilige. In het bisdom 's-Hertogenbosch is dat Sint Jan en in het bisdom Rotterdam de heilige diaken Laurentius. Door een bisdom aan een heilige toe te wijden wordt het bisdom onder de speciale bescherming van deze persoon gesteld. Dat is ook de achtergrond van het gebruik dat rooms-katholieken hun kinderen naar heiligen noemen. Voor het Bisdom Breda is de patroonheilige Maria, en dan concreet verbonden met het geheim van haar ten hemelopneming.

De overtuiging dat Maria met lichaam en ziel in de hemel is opgenomen is geleidelijk aan in de

Kerk gegroeid. Het wordt niet vermeld in de Bijbel. Wat we wel lezen is dat Maria in de Schrift een bijzondere positie heeft. De engel Gabriël begroet haar op een eerbiedige manier. Hij spreekt haar aan met 'begenadigde' (Lucas 1, 28). Vanaf de geboorte van de Heer is Maria op de belangrijke momenten van zijn leven aanwezig. Het Johannes evangelie vermeldt haar aanwezigheid op de bruiloft van Kana. Ze staat samen met Johannes onder het kruis en is aanwezig bij de geboorte van de Kerk op het Pinksterfeest. Jezus vertrouwt haar op het kruis het moederschap over de Kerk toe.

Paus Franciscus schrijft niet voor niets: "[Zij] is de heilige onder de heiligen, de meest gezegende, degene die ons de weg van de heiligheid toont en ons geleidt. Zij accepteert het niet dat wij, wanneer wij vallen, blijven liggen, en soms draagt zij ons in haar armen zonder ons te oordelen. Spreken met haar troost ons, bevrijdt ons en heiligt ons. De Moeder heeft geen behoefte aan zeer veel woorden, het heeft voor haar geen nut dat wij ons te zeer inspinnen om haar uit te leggen wat ons overkomt. Het is voldoende steeds weer te fluisteren:

"Wees gegroet, Maria" (Gaudete et exultate, 175). De Kerk gelooft dat Maria, die zo betrokken was op het verlossingswerk van Christus, met Hem ten hemel opgenomen is. Zij is de eerste van de gelovigen die de weg van het geloof ten volle is gegaan en helemaal deelt in de verlossing.

Al rond 450 wordt het feest van Maria Tenhemelopneming genoemd. Het was keizer Mauricius (582-602) die bepaalde dat dit feest op 15 augustus gevierd werd. In de zevende eeuw leefde binnen de hele Kerk de overtuiging dat Maria met ziel en lichaam in de Hemel was opgenomen. Op het Eerste Vaticaans Concilie (1869-1870) vroeg een groep concilievaarders of dit geloofsgegeven tot dogma verheven kon worden. In 1950 gebeurde dit. Paus Pius XII kondigde het dogma op het Hoogfeest van Allerheiligen af om de betekenis van dit dogma voor alle gelovigen te beklemtonen. Dat deze overtuiging breed in de Kerk leeft, bewijzen ook de vele kerken in het Bisdom Breda die aan dit geloofsgegeven zijn toegewijd.

Hans de Jong

Bij de stichting van het Bisdom Breda (1853) is voor Maria Ten Hemelopneming als patroonheilige gekozen. Vermoedelijk was dit, omdat het bisdom Antwerpen reeds deze patroonheilige had. Tot 1801 behoorden de West-Brabantse dekenaten Bergen op Zoom en Breda tot dat bisdom.

(Foto: R. Mangold)

LEVEN MET GOD

“Voor mij was het belangrijk om te beseffen dat Jezus op verschillende manieren bad en dat ik zijn voorbeeld mag volgen,” vertelt Gomaar Nuyts (40). Hij nam eerder dit jaar deel aan de module 'Inleiding

Gebed' uit de Geloofscursus van het Sint Franciscuscentrum. Gomaar: “Tijdens de cursus werd uitgelegd hoe Jezus bad. Dit is terug te vinden in de Bijbel. Hij bad gezamenlijk, in de synagoge en ook alleen. Daarnaast heeft Hij ons het Onze Vader geleerd.”

“De informatie over het gebed heeft mij bevestigd en gesterkt in het belang van het gebed,” vertelt George Gernaert (67). Ook hij nam deel aan de cursus. Het gebed nam al een zeer belangrijke plaats in in zijn leven. “De cursus is een bemoediging om daar mee door te

gaan en geeft daar mede richting aan.” Gomaar Nuyts vult aan: “Ik ben gaan beseffen dat ik overal kan en mag bidden. Dat elk gebed weer een unieke ervaring kan zijn. Ik probeer ook vaker met mijn gezin te bidden. Al is het maar kort. Bijvoorbeeld 's ochtends voordat wij de deur uit gaan op weg naar school en werk.”

“Echt anders gaan bidden, ben ik denk ik niet. Misschien weer wat intenser en met meer aandacht,” vertelt op haar beurt Hilda Vanderstuyft - Baert (88). “Bidden is meer dan het opzeggen van gebeden. Bidden is voor mij een

die onderhouden moet worden. In feite is het voor mij een opgave, een plicht die ik mezelf opleg. Het is samen met God mijn leven leiden, echt raad en steun vragen, gewoon liefdevol alles aanvaarden wat Hij mij aanbiedt, alle mooie zaken en alle moeilijkheden die ik ontmoet. Mijn gebed is weer dieper en intenser geworden, minder vlak.” Ze is de laatste tijd ook meer gaan bidden voor anderen: voor kinderen, kleinkinderen, priesters, vrienden en kennissen en voor de overledenen.

“Bidden is voor mij in gesprek gaan met God. Mijn zorgen en voorbeden aan Hem voorleggen en mij openstellen voor Hem,” legt Gomaar Nuyts uit. George Gernaert sluit daarbij aan: “Bidden is me bewust worden wie God is en wat Hij van mij wil. Weten dat Hij mij bemint als zijn kind, maar dat Hij ook om mijn liefde vraagt. In het gebed roep ik Gods Geest aan en plaats mij in de aanwezigheid van Jezus Christus. Ik vraag om de genade op Hem te mogen vertrouwen, alles van Hem te kunnen verwachten en steeds naar Hem te willen verlangen. Ik probeer zijn Woord te verstaan, zijn Tekenen te

herkennen en zijn Ingevingen aan te voelen. Gebed is voor mij God eren, loven, danken, dienen en navolgen.”

Hilda Vanderstuyft is na de cursus het getijdengebed getrouwer gaan bidden. “Daarbij trof mij, dat de psalmen telkens eindigen of soms wel onderbroken worden door: ‘Eer aan de Vader, de Zoon en de heilige Geest.’” Ze vindt “eer” eigenlijk een te zwakke vertaling van het Latijnse “Gloria”. Hilda: “Wij zijn geschapen tot Glorie van God. Alleen zijn wil doen: beminnen, de deugd van nederigheid, bescheidenheid en gehoorzaamheid beleven. Dat is onze roeping. Daarom moeten wij zo vaak dit gebed bidden gedurende de dag, om ons in herinnering te brengen dat we geschapen zijn tot glorie van God.”

Paus Franciscus schrijft in zijn tekst over de roeping tot heiligheid vrij uitgebreid over bidden. George Gernaert: “Het menselijk leven is vaak beproeving, bekoring en verleiding. God belooft ons heil door zijn genade. Zijn genade vertroost en bemoedigt ons en wekt ons op tot zelfgave. Zo kunnen we met al

onze gebreken, tekortkomingen en nalatigheden de heiligheid nastreven.” De paus omschrijft een heilige als “een persoon met een biddende geest, die behoefte heeft aan het communiceren met God” (nr. 147). Gomaar Nuyts: “Ik zie dat als iemand die op zoek is naar het goede, op zoek naar God. Door te bidden, dus door te praten met God, leer je God kennen en kun je daardoor heilig worden. Door te bidden stel je jezelf open voor het goede, voor God.”

Van een aantal passages over bidden, vindt Gomaar Nuyts die over de voorbede het mooist (zie kader). “Soms is het moeilijk om iemand te helpen of bij te staan. Het kan zijn dat je niet in staat bent om te helpen. Dan is het goed om te weten dat je voor iemand kunt bidden. Dat je in je voorbede verbonden bent met die persoon en God vraagt hem of haar te helpen.”

George Gernaert kiest voor paragraaf 151. “Omdat daarin de bovennatuurlijke vlam van Gods liefde voor ons tot uitdrukking wordt gebracht. Hij is het, althans moet het zijn, die ons tot rust brengt in Hem en ons ertoe beweegt vruchten voort te brengen, die voor eeuwig zijn, zoals in de getuigenis van Hem en het werk voor onze naasten. Wij zijn zijn instrument en Hij wacht op onze medewerking.”

Daphne van Roosendaal

“De voorbede heeft een bijzondere waarde, omdat het een daad van vertrouwen op God en tegelijkertijd een uitdrukking van liefde voor de naaste is. [...] De voorbede brengt het broederlijk engagement met de ander tot uitdrukking, wanneer wij in staat zijn het leven van de ander, hun meest verontrustende angsten en hun mooiste dromen daarbij in te sluiten. Over degene die zich edelmoedig eraan wijdt een voorspreker te zijn, kan met de woorden uit de Bijbel worden gezegd: “Dit is iemand die zijn broeders liefheeft en veel bidt voor zijn volk” (2 Makk. 15, 14)” (Gaudete et exsultate, 154).

“Ik waag het dus je te vragen: zijn er ogenblikken waarop je je in stilte in zijn aanwezigheid plaatst, met Hem zonder haast verkeert en je door Hem laat leiden? Laat je zijn vuur jouw hart in vuur en vlam zetten? Als je niet toestaat dat Hij daarin de warmte van de liefde en de tederheid voedt, zal je geen vuur hebben en hoe zal je dan het hart van anderen met jouw getuigenis en woorden in vuur en vlam kunnen zetten?” (Gaudete et exsultate, 151).

(Foto: R. Mangold)

PATROON- HEILIGEN VAN PAROCHIES

Wanneer iemand een oudere naamlijst van het Bisdom Breda doorbladert, ziet hij dat vrijwel alle kerken vernoemd zijn naar parochies of geloofsmysteries. Sommige 'patrocynia', zoals dit verschijnsel heet, dateren uit de middeleeuwen, terwijl andere vrij recent zijn. Waar komt dit verschijnsel vandaan?

De eerste christenen vierden de eucharistie in particuliere woningen. Later, in het Westen, kwamen ze voor de eucharistieviering bij elkaar bij de graven van martelaren. Wanneer er in de onmiddellijke omgeving geen graven van martelaren waren, probeerde men relikwieën van een martelaar te krijgen. In het eerste millennium waren de meeste kerken toegewijd aan de Verlosser of aan belangrijke heiligen uit het Oude en Nieuwe Testament. We moeten dan denken aan de aartsengel Michaël, Maria, de apostelen en Johannes de Doper.

Heiligen en geloofsgeheimen

In de middeleeuwen nam de heiligenverering in belang toe. Steeds meer kerken kregen een heilige als patroon. De stichters van

een kerk hadden hierop een grote invloed. Oprichters konden adellijke personen zijn, maar ook abdijen of andere kloosterordes. Meestal waren er van die heilige belangrijke relieken in de kerk aanwezig. In de late middeleeuwen kwam het gebruik in zwang om kerken te vernoemen naar geloofsgeheimen, zoals de Heilige Drieuldigheid, het heilig Kruis of Maria Hemelvaart. Er werden ook kerken toegewijd aan die heiligen die de streek gekerstend hadden en van wie het graf zich in het bisdom bevond. De 'patrocynia' bleven ook bestaan als de betreffende heilige in de vergetelheid was geraakt.

De protestanten kennen geen heiligenverering. Na de vrede van Münster in 1648 namen zij voormalig katholieke kerkgebouwen in gebruik. Maar de oude heiligennamen leefden voort. Binnen de grenzen van ons bisdom kennen wij bijvoorbeeld de Gertrudiskerk in Bergen op Zoom en de Grote of Onze Lieve Vrouwekerk in Breda. Op die manier leren we uit de studie van kerkpatronen veel over de geschiedenis van een bepaalde streek. De naamlijst van 1972/1973 geeft ons een goed inzicht in de

namen van parochies in het Bisdom Breda. Opmerkelijk is het groot aantal Maria-parochies (43) waarvan er zestien toegewijd waren aan Maria Hemelvaart. Voorts zijn twaalf kerken vernoemd naar Jezus Christus. De meerderheid was toegewijd aan het Heilig Hart. Het ging hier steeds om kerken die tegen het einde van de negentiende eeuw en in de twintigste eeuw voor het Tweede Vaticaans Concilie (1962-1965) gebouwd zijn. Later koos men in de naam voor beelden als de Goede Herder en de Verrezen Christus.

Opmerkelijke namen

De meeste kerken zijn gewijd aan heiligen. Hieronder bevinden zich enkele opmerkelijke namen. Een voorbeeld is de Sint Gerulphuskerk in Stoppeldijk. Deze heilige leefde in het begin van de tiende eeuw. Hij werd na het ontvangen van zijn vormsel vermoord door zijn vormpeter. Zijn gebeente werd vereerd in de abdij van Drongen (nabij Gent), die bezittingen had in Stoppeldijk. Een ander voorbeeld is de kerk van de heilige Marcoen in Dorst. In het dorp stond aanvankelijk een kapel. In 1689 kreeg de rector van de armlastige

kapel een relik van de H. Marcoen, een vroegmiddeleeuwse Normandische heilige die werd aangeroepen tegen eczeem. Al snel ontwikkelde zich een bedevaart naar de relik van deze heilige. Dat leverde de nodige inkomsten op. Het leidde ertoe dat de later gebouwde kerk Marcoen als patroonheilige kreeg.

Ontwikkelingen

In de tijd na het Tweede Vaticaans Concilie schoof de heiligenverering naar de achtergrond. In deze tijd werden weinig kerken meer gebouwd. Als er al voor heiligen als patroon gekozen werd, deed men dit niet vanuit traditionele motieven. In 1974 koos bouwpastoor Toon Hommel voor zijn kerk in de Roosendaalse wijk de Kortendijk voor de heilige Franciscus, omdat voor jonge mensen in de nadagen van het revolutiejaar 1968 Franciscus van Assisi een inspirerend persoon was. In Oosterhout verrees in Dommelbergen in 1976 een kerk met de naam 'De Ark'. Men zocht naar betekenisvolle namen met een bijbelse connotatie. Op het einde van de twintigste en het begin van de eenentwintigste eeuw kwam er een

andere beweging op gang. Parochies werden samengevoegd en moesten een naam kiezen voor het nieuwe samenwerkingsverband. Men koos graag voor bijbelse plaatsnamen, zoals de Jeruzalemparochie (Breda-Zuid), of de Emmaüsparochie (Roosendaal-Oost), of voor bijbelse symbolen als de Bron (Brabantse zuidwesthoek). Deze namen getuigden van een herwaardering van bijbelse spiritualiteit.

Meer recent zijn parochies juist weer genoemd naar heiligen. Het is in ons bisdom bij de totstandkoming van nieuwe parochies inmiddels gangbaar beleid. Het bisdom let erop dat de naam van een heilige maar één keer in het bisdom voorkomt. De kerkgebouwen in de parochiekernen behouden daarbij hun eigen kerkpatroon. Soms verwijzen de nieuwe parochieheiligen naar de historie van stad of streek. Dat is het geval in Roosendaal, waar de parochie is toegewijd aan Sint Norbertus, en in Halderberge, waar Bernardus van Clairvaux als patroonheilige functioneert. Hiermee bewijzen de parochies eer aan de norbertijnen van Tongerlo en de

cisterciënzers van Hemiksem die veel voor de streek betekend hebben. De katholieken van Schouwen-Duiveland en Zuid-Beveland kozen voor pater Damiaan, de held van Molokai, die tot de verbeelding van veel gelovigen spreekt.

De gemeenschap van de heiligen

De verering van heiligen neemt in het katholieke geloof een belangrijke plaats in. De heiligen laten zien dat de Geest van God in de Kerk werkzaam is. Heiligen zijn getuigen van de christelijke hoop, ze zijn voorsprekers en reiken de gelovigen een inspirerend levensmodel aan. De Kerk houdt niet op bij de grenzen van tijd en ruimte. We vieren eucharistie in vereniging met de gemeenschap van de heiligen. Daarom kiest de Kerk ervoor om parochies aan heiligen of geloofsmysteries toe te wijden.

Hans de Jong

DE WEG VAN SINT BENEDICTUS

(Foto's: R. Mangold)

Hoewel hij in de tijd van ons verwijderd is, kunnen we Sint Benedictus op vele manieren leren kennen. Allereerst zijn er twee documenten: zijn Regel uit de 6e eeuw, en zijn Vita ('Leven') een halve eeuw later door paus Gregorius de Grote geschreven. Daarnaast kunnen we hem kennen door de vele kloosters en kunstuitingen die in de loop van de eeuwen door hem geïnspireerd zijn. En door de vele monniken en monialen die ook vandaag de dag wereldwijd hun evangelisch leven in zijn spoor vorm geven. Hier wil ik een paar aspecten van de eerste twee aanraken: de Regel en de Vita. De bisdombedevaart (12-19 oktober 2019) zal gelegenheid geven voor de andere manieren om hem te leren kennen.

Het leven waartoe we geroepen zijn

'Luister!' en 'Je zult er komen'. Het eerste en het laatste woord van een tekst gaven in de Oudheid vaak een belangrijke aanwijzing voor de inhoud van een tekst. Obsculta (luister), het eerste woord van de Regel is de weg die Sint Benedictus toont. Het laatste woord is pervenies, wat betekent: je zult er komen. In dat laatste hoofdstuk gaat het dan over

de toppen van wijsheid en deugd. Dat zijn voor Benedictus geen algemene wijsheden of deugden, ze zijn verbonden met het leven waartoe we geroepen zijn: mens te worden zoals God het gewild heeft, mens-zijn in het licht van de Blijde Boodschap. In de inleidende proloog op zijn Regel noemt hij het een weg van terugkeren en een in dienst treden van de ware koning: Christus. Door wie, door wat laat ik mijn leven regeren? Als iemand komt, zegt Sint Benedictus, dan is het belangrijk om na te gaan of hij/zij werkelijk God zoekt. Maar het geldt niet alleen de nieuwkomer: iedere dag opnieuw, bij al mijn reacties, vraagt hij dat ik mijn beweegredenen eerlijk beluister.

Luister-houding

Wat is er aantrekkelijker voor ons, ... dan de stem van de Heer die ons uitnodigt? zegt Sint Benedictus in de inleiding van zijn Regel. Uitnodigen: om de mens te worden, zoals God mij wil. Luisteren: dat is voor Benedictus naar wat Gods Woord mij vandaag te zeggen heeft. Daarom richt hij zijn dagen zo in, dat er geregeld momenten zijn waarop de Schrift de monnik kan aanspreken: in de gebedsdiensten, in de eigen overwegende lezing (lectio). Maar

God komt mij niet alleen in teksten tegemoet. Sint Benedictus probeert mij ook gevoelig te maken voor wat er in de ontmoeting met de medemens kan gebeuren. Kenmerkend daarvoor is de zin uit het hoofdstuk over de gasten. Alle gasten die aankomen moeten worden ontvangen als Christus zelf, want Hij zal eens zeggen: "Ik kwam als gast en gij hebt Mij opgenomen." Een vergelijkbare zin staat in het hoofdstuk over de zieken. In de ontmoeting met de ander kan Christus mij tegemoet treden. Ora et labora, Bid en werk, de uitdrukking die vaak met de benedictijnse leefwijze wordt verbonden, in beide kan God gezocht worden. Lezen, luisteren, overwegen: het door me heen laten gaan, luisteren wat er dan in mij omgaat - en antwoorden: het maakt allemaal deel uit van die luister-houding.

Geregeld omgaan met God

De Regel van Sint Benedictus geeft een heel weekschema voor gebedssamenkomsten. Aan het eind daarvan zegt hij: als iemand deze psalmverdeling niet bevalt, laat hij een andere maken die hij beter oordeelt. Het gaat hem niet om zijn schema, maar om, zeg maar vaste

afspraken, die ervoor zorgen dat de relatie onderhouden wordt. Vaste momenten in de dag om telkens weer herinnerd te worden aan dat ene wat belangrijk is, momenten die de dag - en belangrijker nog: mijn bewustzijn - willen doordringen van een leven onder Gods oog.

Vita

Hoewel er nog veel meer te zeggen valt vanuit de Regel, brengt de uitdrukking 'leven onder Gods oog' me bij dat andere document: de Vita, het leven van Sint Benedictus. De Vita is geen biografie in de moderne zin van het woord. Sint Gregorius verhaalt uitvoerig over Sint Benedictus in het tweede Boek van zijn Dialogen. Mensen in zijn tijd (en misschien ook wel in de onze?)

hadden het gevoel dat heiligen vooral vroeger en elders leefden, niet hier en nu. Daarom schrijft Gregorius zijn Dialogen: om te laten zien dat ook in het Westen heiligen te vinden zijn, en dat ze ons kunnen inspireren en we ons door hen positief kunnen laten beïnvloeden, werkzaam kunnen laten zijn in ons leven.

Leven met zichzelf onder Gods oog

Gregorius beschrijft het leven van Sint Benedictus als een weg, een voortdurend verder trekken. De omstandigheden bepalen veel. Maar daarbinnen is een vast gegeven, het leven met God. Dat heeft ook Sint Benedictus moeten leren door ervaring, door ontmoetingen met anderen, doorheen de harde

confrontatie met zichzelf. Van buitenaf gezien zou je kunnen zeggen dat er nogal wat verkeerd gegaan is zijn leven: studie niet afgemaakt, het monastiek leven op verschillende plaatsen beleefd, en tot overmaat krijgt hij aan het einde van zijn leven een visioen dat zijn mooie klooster tot verval zal komen. Doorheen dat alles is hij monnik: hij trekt zich telkens terug in gebed, levend met zichzelf onder het oog van God: de welwillende blik van zijn Schepper op wie zijn leven gericht is. Het is een leven waar wat van te leren is...

**Zuster Martha Verstraeten osb
Abdis Onze Lieve Vrouwe Abdij
Oosterhout**

Tip: 12 en 13 maart! Benedictijnse manier van leven - een levensregel voor beginners

Hoe komt een jongeman er vijfenvertig jaar geleden toe eens bij de benedictijnen te gaan kijken en zich vervolgens door hun Regel te laten beïnvloeden? Geert Derkse, oud-rector van een middelbare school, vertelt hoe de Regel van Benedictus heel zijn leven met hem is meegegaan en niet alleen in zijn persoonlijk, maar ook in zijn professionele leven het belangrijkste document is geworden dat hij kent - op het evangelie na. Zo gaat hij met zijn gehoor op zoek hoe de Regel ook in een dagelijkse, niet-kloosterlijke omgeving te leven is. Een typisch voorbeeld van ora én labora! Dit is een activiteit van het Sint Franciscuscentrum rond de bisdombedevaart (12-19 oktober 2019). Voor deze en andere activiteiten zie sintfranciscuscentrum.nl.

PAROCHIE-EVANGELISATIE EEN WEG NAAR HEILIGHEID

(Foto: R. Mangold)

De kerkelijke statistieken laten al enkele decennia een daling zien. De massaliteit bij een eerste communie heeft plaats gemaakt voor een kleinere groep die beter begeleid kan worden. Daarnaast is er ook de ontwikkeling dat mensen die nu nog de parochie benaderen zich meer bewust zijn van de vraag die zij de parochie willen stellen. De vanzelfsprekendheid van de volkskerk is bijna weg. Er is geen sociale druk die ouders dwingt hun kind te laten dopen. Hun vraag is niet meer de vraag van de meerderheid. Datzelfde geldt voor kinderen die vragen om een kerkelijke uitvaart voor hun ouders.

In het contact dat dan ontstaat komt niet zelden naar voren dat er nog wel een religieus aanvoelen is bij de vraagstellers, maar dat de kerkelijk omgeving waarin het religieuze kan plaatsvinden nauwelijks tot niet meer gekend wordt. Ook bepaalde kennis rondom geloofszaken, bijvoorbeeld waar de religieuze symbolen in een kerk en in kerkelijke vieringen naar verwijzen, is vaak niet meer voorhanden.

Nieuwe evangelisatie

Er bestaat dus een kloof tussen het religieus aanvoelen van mensen en het kunnen duiden van dit gevoelens binnen een christelijke omgeving: ik steek een kaarsje op bij Maria, maar wie zij is en waarom ze belangrijk voor mij is, kan ik moeilijk onder woorden brengen. Vanuit deze verlegenheid, die al gezien werd door paus Paulus VI in de vorige eeuw (Evangelii Nuntianti, 1975), is de nieuwe evangelisatie ontstaan. Het is een hernieuwde aandacht voor missionering in de parochie voor de betrokken parochianen (waaronder vrijwilligers) en allen die zijdelings of nog niet in aanraking zijn gekomen met het geloof dat door de Kerk wordt beleden en verkondigd.

Heiligheid

Een belangrijk thema binnen de nieuwe evangelisatie neemt het begrip 'heiligheid' in. Om het met de woorden van paus Johannes Paulus II te zeggen: "Eerst en vooral aarzel ik niet te zeggen dat iedere pastoraal dient te gebeuren in het perspectief van de heiligheid [...] De wegen naar de heiligheid zijn veelvuldig en op

maat van ieders roeping" (Novo Millennio Inuente, nr. 30-31, 2001).

Vanuit dit oogpunt is de nieuwe evangelisatie het antwoord van de Kerk om geloof en Kerk te verbinden met het universeel streven van mensen naar geluk, naar heil, niet alleen voor henzelf, maar ook voor alle mensen waar ter wereld. Voor gelovige kerkbetrokken mensen vraagt dit om het begrip heiligheid te verruimen tot een gelovig streven naar heiligheid in zichzelf en niet om de heiligheid enkel te leggen bij anderen, zoals de H. Antonius of H. Maria. Door deze verruiming krijgt het beleefde en geleefde geloof een universele waarde die ten goede kan komen aan heel de wereld (missionair).

Voor de zijdelings betrokken mensen, of niet gelovigen, zou dit kunnen betekenen dat hun aanvoelen van geluk niet losgemaakt, maar verbonden wordt met het streven naar heiligheid binnen de Kerk en het geloof dat zij voorhoudt in het leven, sterven en de verrijzenis van Jezus Christus. De Alphacursus en de

methode van het boek 'Rebuilt', die beide door het bisdom worden aanbevolen als een uitwerking van de nieuwe evangelisatie in de parochies, proberen juist op deze manier een brug te slaan.

Kleine gemeenschappen

Door het kleiner worden van de Katholieke Kerk in het Westen zal de volkskerk veranderen in een verband van kleine parochiegemeenschappen. Maar in tegenstelling tot de situatie van 50 jaar geleden, wordt hier niet bedoeld een dorpsgemeenschap met een kerkgebouw in haar midden. Kerkgebouwen worden herbestemd of gesloten, omdat de dorpscohesie niet meer één op één samenvalt met de samen beleefde kerkelijkheid.

Kleine parochiegemeenschappen in de nieuwe situatie zullen centrumplaatsen zijn, waar men omwille van een gedeeld geloof elkaar weet te vinden, al moet men daar verder voor reizen dan voorheen. In deze gemeenschap komt men van overal vandaan, ook uit verschillende landen. De verbindende factor is niet het dorp of de wijk, maar het

gedeelde gevoel en verlangen om allen één te zijn in Christus.

"Onze weg van heiliging [mag] niet ophouden zich te identificeren met dat verlangen van Jezus: dat 'zij allen één mogen zijn, zoals Gij, Vader, in Mij en Ik in U' (Joh. 17, 21)," zegt paus Franciscus (Gaudete et exsultate, 146). Omdat individualisme ons uiteindelijk isoleert in het zoeken naar een eigen welzijn, gescheiden van anderen.

Godservaringen

Die eenheid in Christus wordt gevierd in de eucharistie, maar ook thuis als men elkaar omwille van het geloof ontmoet. Geloofsgroepen kunnen overal in de parochie ontstaan rond bijvoorbeeld het lezen van de Bijbel, het bidden voor de noden in eigen kring, vormingsactiviteiten voor kinderen enzovoort.

Heiligheid krijgt in deze ontmoetingen allereerst een ontvangende betekenis. Ik ontvang mijn heil, mijn geluk van God. En met dat ontvangen heil kan ik andere mensen, groot en klein, helen, gelukkig maken,

troosten en sterken. Alleen vanuit Hem krijgt het dagelijks leven glans en kunnen we Hem dankbaar zijn voor het geluk dat uit zijn hand aan een ieder van ons wordt geschonken. Vanuit die heiligheid ontstaat als vanzelf ook gemeenschapsleven, waarin ieder kind van God welkom is, en een kerkelijk omgeving waarin het religieuze kan plaatsvinden.

In de woorden van paus Franciscus: "De gemeenschap die let op de kleine details van de liefde, waarin de leden voor elkaar zorgen en een open en evangeliserende ruimte vormen, is de plaats van de aanwezigheid van de Verrezenen, die haar heiligt volgens het plan van de Vader. Soms worden ons door een gave van de liefde van de Heer te midden van deze kleine details troostende Godservaringen geschonken" (Gaudete et exsultate, 145).

Diaken Egbert Bornhijm

(Foto: R. Mangold)

WORDT ANDERE MENSEN, MET EEN NIEUWE VISIE

In de Veertigdagentijd 2017 verscheen de pastorale brief van Mgr. Liesen: Wordt andere mensen, met een nieuwe visie (Romeinen 12, 2). Hierin schetst de bisschop drie stappen voor de toekomst van de parochies in het Bisdom Breda.

Persoonlijke relatie met God

Geloof is niet op de eerste plaats een bepaalde kennis, maar een persoonlijke relatie. Dat besef mag vorm krijgen in een programma van gebed en het actief vieren van de sacramenten.

Verdieping binnen de geloofsgemeenschap

Geloof vraagt om persoonlijke toe-eigening binnen de geloofsgemeenschap. Een tweede stap naar de toekomst is daarom een verder programma van geloofsverdieping, inspiratie en kennisoverdracht.

Het ontmoeten van de ander

Jezus vertelt hoe de barmhartige Samaritaan de naaste wordt van de man die beroofd en mishandeld langs de weg ligt (Lucas 10, 25-37). De herder zoekt het verloren schaap (Lucas 15, 4-7). Een derde stap is een programma van uitnodiging en ontmoeting met iedereen van goede wil.

Download de brief van Mgr. Liesen op www.bisdomvanbreda.nl/downloads

Bisdom Breda